

SUOMENLINNAN TYKISTÖLAHDEN LAITURIEN VA-TUTKIMUKSET

26.8.80 ja 2.9.80

Suoritettu 26.8.80 Suomenlinnan Tykistölahdessa uusien laiturien rakennustyön alle mahdollisesti jäävien vanhempien laiturien rakenne- ja kuntotutkimukset. Sukellukset suoritettu klo 10.40 - 12.45 välisenä aikana Tykistölahden pohjukassa olevasta nykyisestä vesibussilaiturista (Hakaniemi - Suomenlinna) alkaen lahden lounaisrantaan seuraten n. 50 m nykyisestä Korkeasaaren vesibussilaiturista itään päin (karttapiirros).

Havainnot

Laituri 1 eli nykyisen Hakaniemen vesibussilaiturin alla on aikaisempi lyhyt pätkä rannasta ulospäin suuntautuvaa hirsiarkkutyyppistä, kivillä täytettyä laituriarkkua. Hirret ovat joka puolelta veistettyjä ja niitä on näkyvissä hiekkapohjan yläpuolella 4, lähempänä rantaa 5 kpl, joista ylin on kokonaan vedenpinnan yläpuolella, mikä viittaa suhteellisen nuoreen ikään. Toisaalta tämän vanhan rautamuurista alkavan 7,5 m pitkän laiturin päässä on vain 35 - 40 cm vettä (luonnospiirros) Laiturirakenne vastaa melkolaillla liitteessä B 1660 kuvattua komendantin laituria vuodelta 1860.

Laituri 2 on rannansuuntainen hirsisalvostyyppinen myös kivillä täytetty laituriarckku. Osa rakennelmasta makaa laiturin ulkopuolella äkkijyrkkään syvenevällä kalliolla: 25 m pitkä ja 4,80 m leveä, mahdollisesti T-muotoinen arkkurakennelma, jossa on rannanpuolella näkyvissä 4 ja syvemällä 1. ulkosivulla 9 hirsikertaa. Tämän laiturin rakenteet olivat varsin hyvässä kunnossa ja seinämät vaikuttivat tässä alustavassa tutkimuksessa olevan edelleen pystysuorassa ja hirsien liitokset olivat kiinni. Laiturin hirret ovat pyöreitä, joita on veistetty vain sivuilta lovien kohdilta. Puuaines on edelleen kovaa. Arkun päällä oli tutkimus-
hetkellä n. 20 - 80 cm vettä.

Laituri 3. Edellisestä laiturista 6 metrin päässä on laiturin 3, jonka kunto on huomattavasti heikompi kuin edellisen. Muutamat ylimmistä hirsistä rannasta ulospäin olevalla sivulla ovat " valuneet " 20 - 80 cm ja roikkuvat " tyhjän päällä ". Etenkin itäpää on varsin hajonnut ja rannansuuntaisten sivujen jäänteet häviävät miltei täysin näkyvistä vyöryneiden kivien sekaan. Pohja on hiekka-muta louhikkoa, joka syvenee lahden keskustaan päin. Arkun päällä oli vettä (ranta) n. 20 cm ja ulkosyrjällä 120 - 190 cm. Mahdollisesti arkku on hajonnut merenpohjan annettua periksi. Koko arkku rakennelma on jonkin verran rannasta ulospäin kallistunut. Laiturin ulkosivulla laskettu 4 (kaakkoispää) ja luoteispäässä 5 hirsikertaa. Sen lounaisessa eli rannanpuoleisessa päässä oli näkyvissä kivien seassa 1 hirsi, josta saatu laiturin arkun leveys koillis-lounaissuunnassa ja kaakkoispäässä löytynyt hirren pääty sopii kokonaisuuteen antaen ilmeisesti riittäväällä varmuudella laiturin alkuperäisen leveyden.

2.9.80

Tutkittu edelleen Suomenlinnan Tykistölahdessa olevia vanhoja laitureita; tarkistettu laiturin 3:n rakennetta ja etsitty sen sisä- eli rannanpuoleista reunaa.

Jatkettu tutkimusta kaakkoon, jolloin tavattu 29 m päästä laiturin 3 kaakkoisreunasta seuraavan laiturin 4 jäänteitä pinnasta laskein n. 140 cm syvyydestä. Laiturin rakenne poikkesi laitureista 2 ja 3 huomattavasti ollen veistetyistä hirsistä ja kaikki kulma- yms. liitokset ovat tasaliitoksia (hirret eivät tule toistensa " yli " (luonnos)). Laiturin lähinnä pintaa olevat rakenteet ovat hajonneet ja hävinneet suuremmissa määrin kuin laitureissa 2 tai 3. Laiturin luoteisseinämä ja -kulmaus on jäljellä olevilta osin hyväkuntoista, sen etureuna (Tykistölahden puoleinen) melko hyvässä kunnossa, mutta kaakkoiskulma ja reuna melkoisessa määrin hajonnut. Kyseisen laiturin kohdalla on rannan reunakiveyksessä vanhoissa kartoissa esiintyvä kivinen uloke. Laiturin va- osan kaakkoiskulman vieressä on joitakin vuosia sitten uponneen ja myöhemmin räjäyttämällä pois raivatun veneen (ex raivaajan tai ex torpedoveneen) jäännös, jonka jätteitä nytkin havaittiin parin metrin päässä laiturista (luonnos laiturin 4:sta).

Em. laiturista 26 m kaakkoon löytyi laituri 5. Laituriarkun rakenne on lovetuksen osalta samantapainen kuin laituri 4:ssä, mutta muuten rakenteessa on jonkin verran eroja. Tässä laiturissa on ainakin osa hirsien liitoksista tehty puutapein. Laiturin reunarakenteet ovat hajonneet syvemmältä kuin yhdessäkään tdsessa laiturissa olleen veden alla jäljellä hirsikerroksa 240 cm matkalla. Kuitenkin on jäljellä (syvemmällä) oleva laiturin osa varsin hyväkuntoinen. Havaittu ainakin osan hirsien liitoksista kiinnitetyn puutapein.

Etsitty sukeltamalla laiturin 1 eli ns. komendantin laiturin vierestä, lähemmäksi saarten välistä siltaa merkittyä höyrylaiva Marsin laituria (liite B 1869 vuodelta 1900) alkaen n. 5 m rannasta n. 30 m etäisyydelle ulospäin laiturin 1 ja saareen johtavan sillan väliseltä alueelta. Lähempänä rantaa pohja oli hiiekkaa, syvemmällä savi-mutaa. Koko tutkitulta alueelta ei havaittu mitään merkkejä laituriarkku- tms. rakenteista, joten voidaan olettaa kyseessä olleen toteutumattoman laiturisuunnitelman.

H. Alopæus

Laitureiden iät

Laituri 1 lienee rakennettu v. 1860 ja se esiintyy vielä kartoissa B 141 n. v. 1900 ja VA 150 a n. v. 1900. Laituri 1 on lähinnä piirroksen B 1660 muotoisena. Lisäksi laiturin esiintyy vielä kartassa YA 132 a vuodelta 1917, mutta ei enää kartassa vuodelta 1940. Sen sijaan piirros B 1664 "komendantin laiturin" vuodelta 1833 ei sovi tähän ainakaan muotonsa eikä pituutensa puolesta (8,4 m x 4,2 m). Laiturin edessä olevan veden syvyys ja rannan sekä pohjan muodot eivät myöskään täsmää. On tietenkin mahdollista, että ko. lahdenpohjukkaa olisi näiltä kaikilta osin joutunut voimallisen täyttämistyön kohteeksi, mutta se vaikuttaa kuitenkin epätodennäköiseltä. Voidaan olettaa laiturin rakennetuksi v. 1860 ja raunioituneen joskus vuoden 1917 jälkeen, ennen 1940 ja nykyisen Hakaniemen taksivenelaiturin rakennetun tämän jäänteiden päälle.

Laituri 2 esiintyy ensimmäisen kerran kartassa YA 132 a v. 1917 sekä vielä kartassa vuodelta 1940, mutta ei v. 1900 kartoissa B 141 eikä YA 150 a, joten laiturin lienee rakennettu v. 1900 jälkeen, mutta ennen 1917 ja tuhoutunut v. 1940 jälkeen. Tämä myöhäinen tuhoutuminen ajankohta selittänee sen suhteellisen hyvän kunnan. Tosin laiturin 3, jonka rakennusvuosi lienee sama kuin laiturin 2 on jo 1940 poissa, joten on mahdollista, että laiturin 2 on korjattu 1917 - 1940 välillä, tai laiturin 3 perustuksena olevan pehmeämpi pohja olisi antanut periksi nopeuttaen 3:n hajoamista.

Laituri 3 esiintyy ensimmäisen kerran ^{v. 1900} kartassa B 141 ja kartassa YA 132 a 1917, mutta ei enää v. 1940 kartassa, joten se on tuhoutunut joskus v. 1917 - 40 välillä.

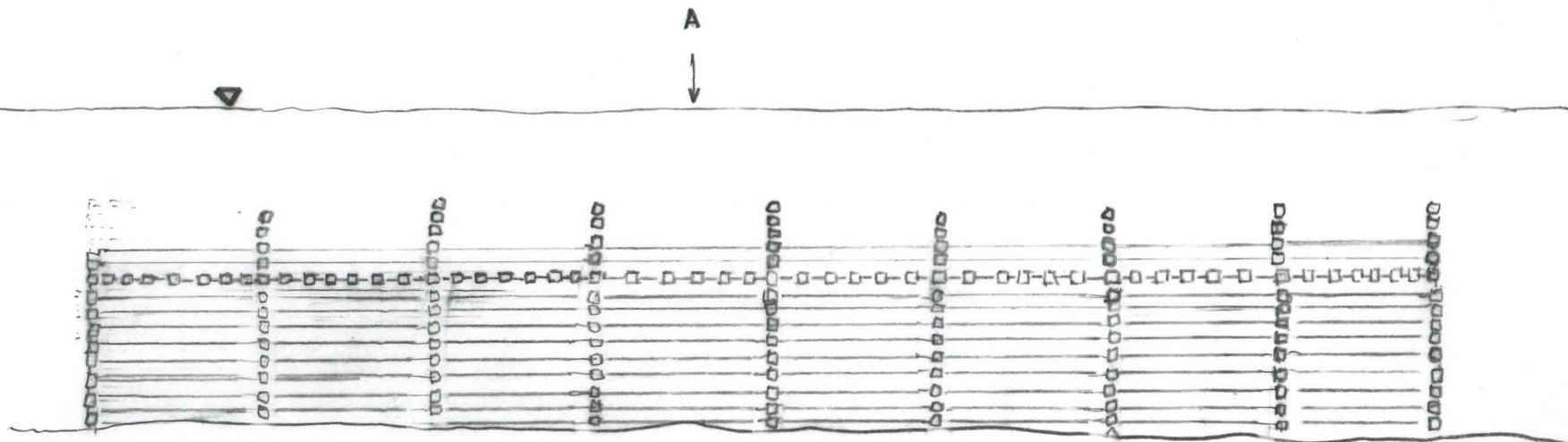
Laituri 4: ensimmäinen maininta v. 1895 B 120 a aina vuoteen 1900 asti (YA 150 A), mutta ei kartassa B 141 v. 1900. Sen sijaan v. 1940 kartassa on merkitty ko. kohtaan samanmuotoinen laiturin. Voidaan olettaa laiturin rakennusvuodeksi aikaa ennen v. 1895, hajoamisvuodeksi 1900 ~~ja~~ ja laiturin olisi kunnostettu uudestaan joskus 1917 ja 1940 välillä ja tuhoutunut jälleen v. 1940 jälkeen.

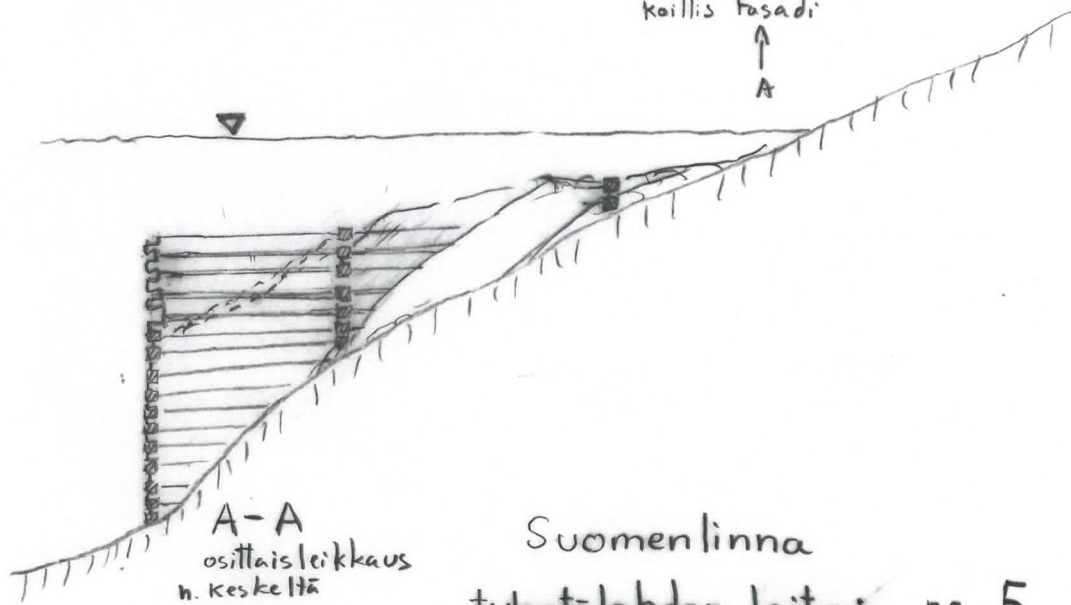
Laituri 5 esiintyy ensimmäisen kerran v. 1917 YA 132 a, mutta ei enää v. 1940 kartassa, joten sen rakennusajankohta on joskus v. 1900-1917 ja tuhoutuminen ennen v. 1940.

Höyrylaiva Marsin laiturin Tykistölahdessa, piirustus B v. 1869 n. v. 1900. Kyseistä laituria ei löytynyt lainkaan piirroksessa osoitetulta paikalta, joten kyseessä saattaa olla pelkkä laiturisuunnitelma.

H. Alopaeus

koillis fasadi

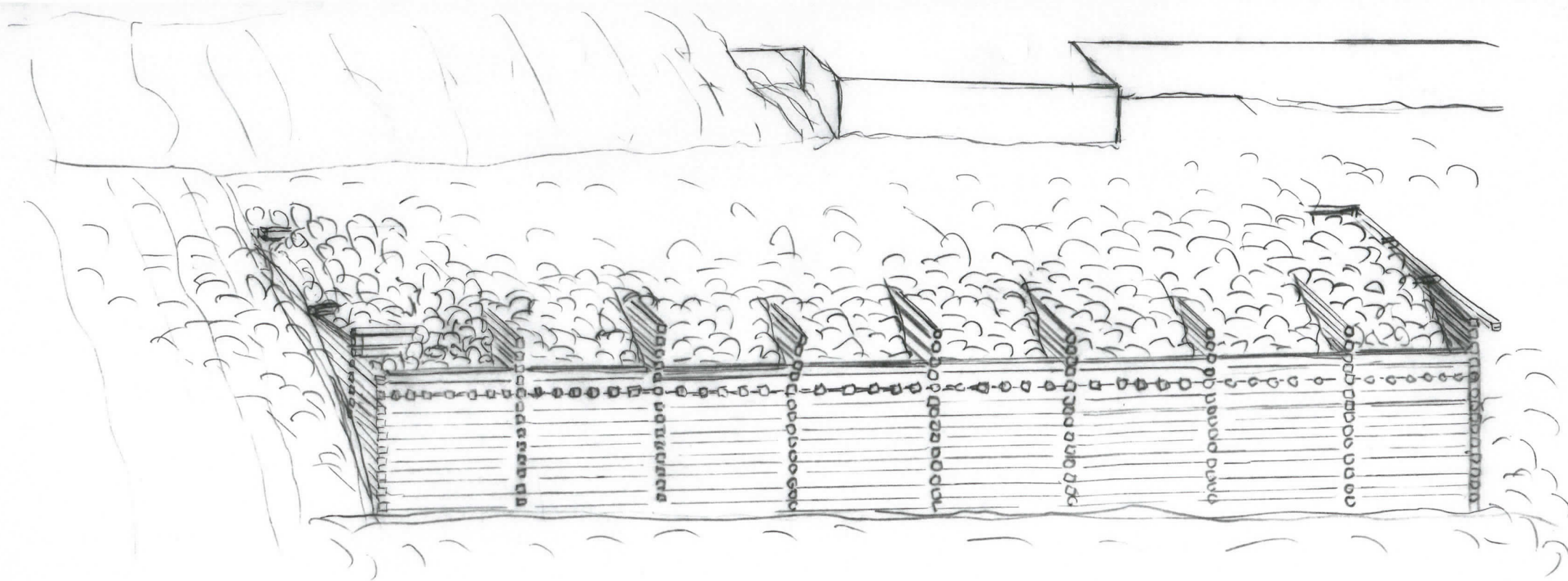

A-A
osittaisleikkaus
n. keskeltä

Suomenlinna
tykistölahden laituri no 5

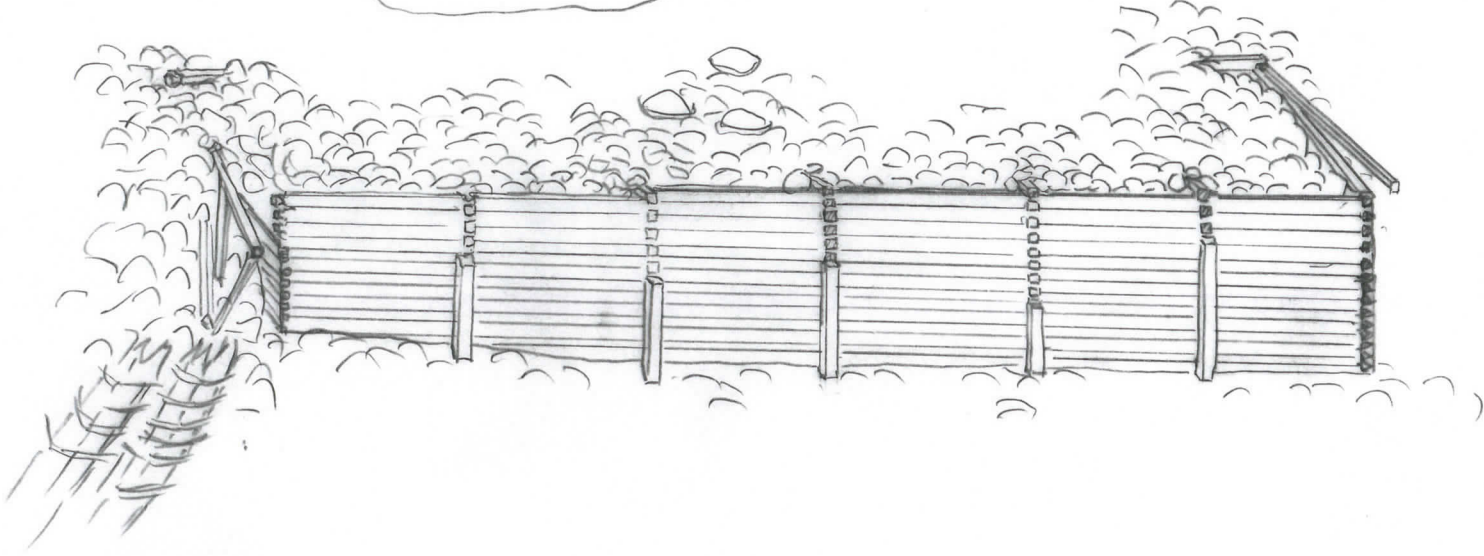
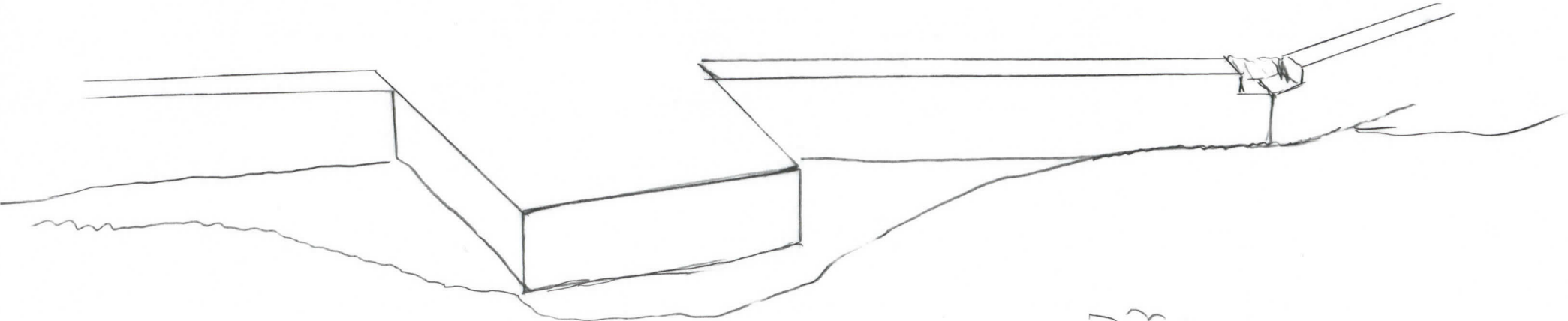
1:100

HA 30.09-80

Suomenlinna
tykistölahden laituri no 5
Luonnos (epätarkkuuksia yksityis kohdissa)

HA 30.09-80

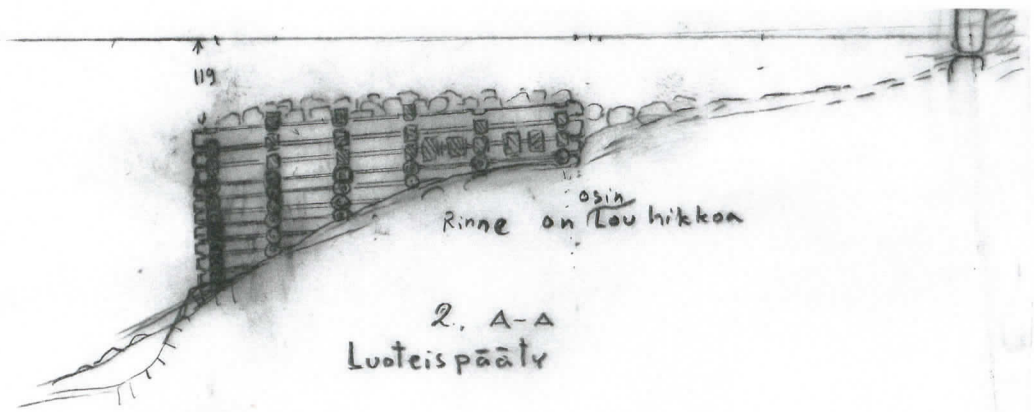
#4 Luonnos

30.09-80

1A-80

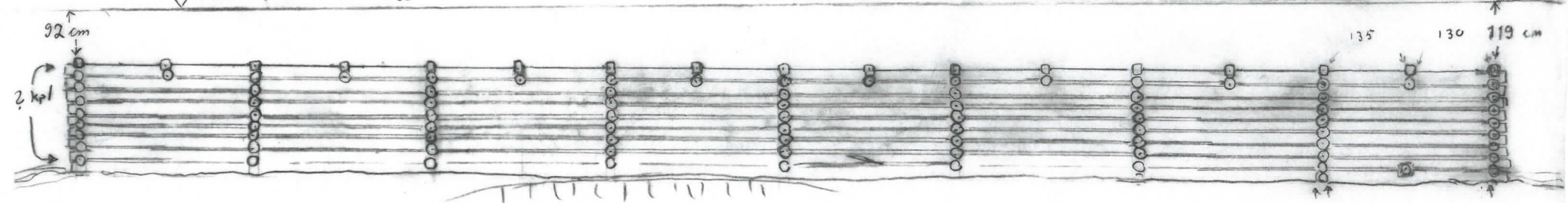

veden pinta

2. A-A
Luoteispääty

veden pinta 26.08-80

koillis fasadi

2. B-B

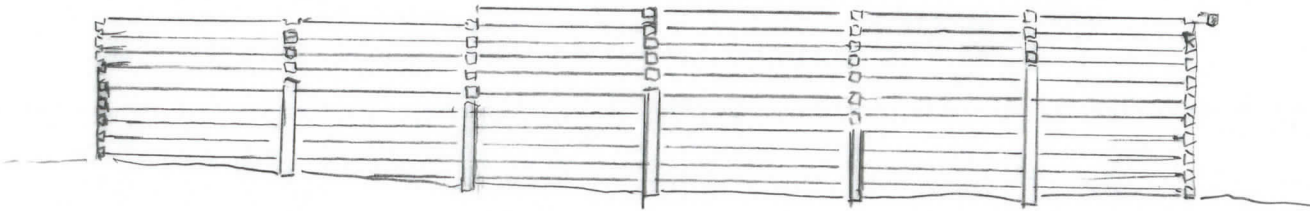
290

Suomenlinna
tykistölahden laituri no 2

1:100

suk. 26/8-80

10m

Laituri #4.

VA - "Fasaadi"

#4

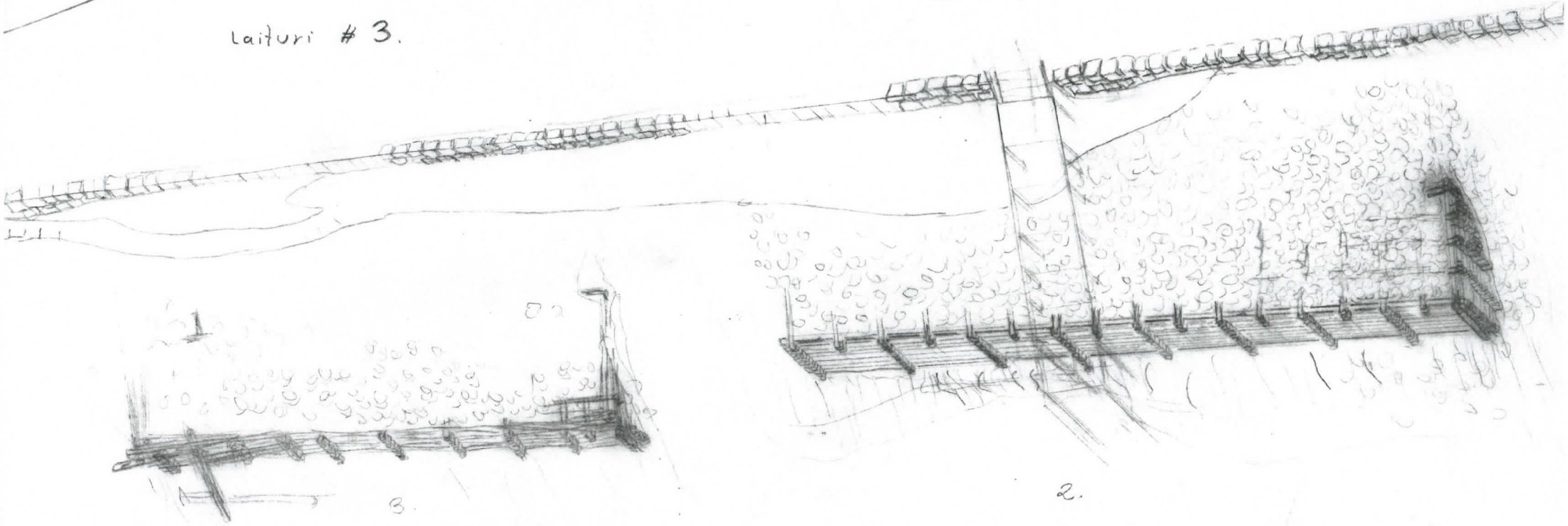
#4 - 81

93
5
198

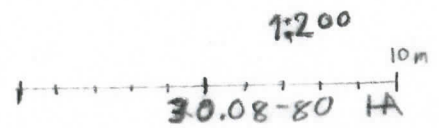
7.6.1981
7.5
3.5

laituri # 3.

laituri # 2.

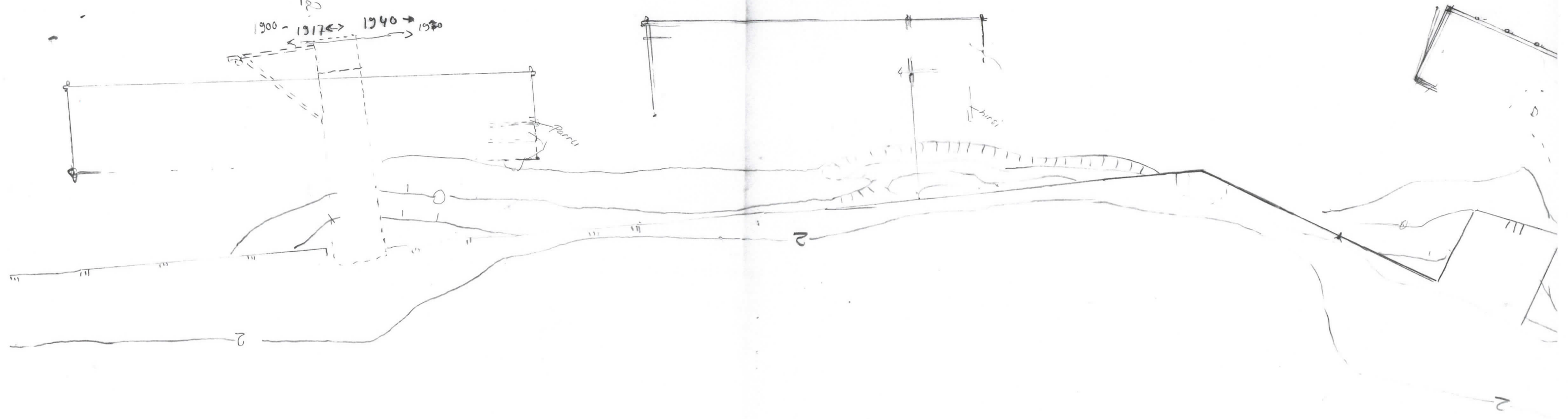
Suomenlinna
 tykistölahden laiturit # 2 ja # 3
 Luonnoksia

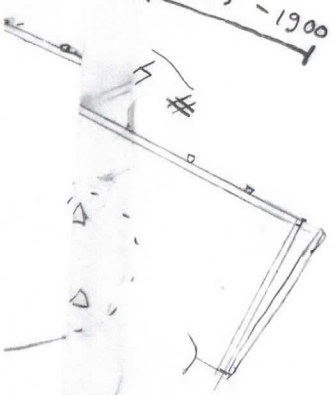

20
1900 - 1917 ↔ 1940 → 1940

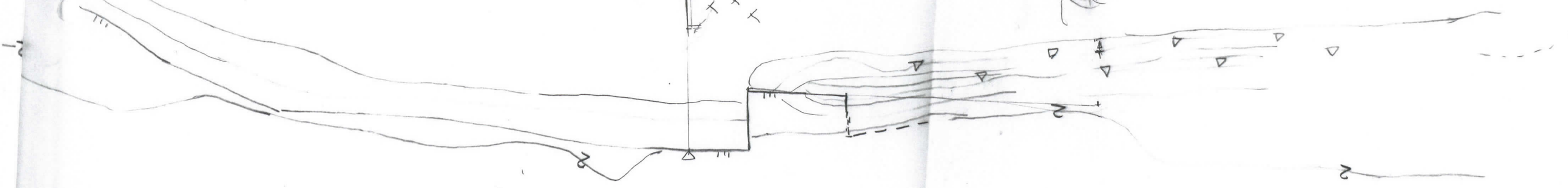
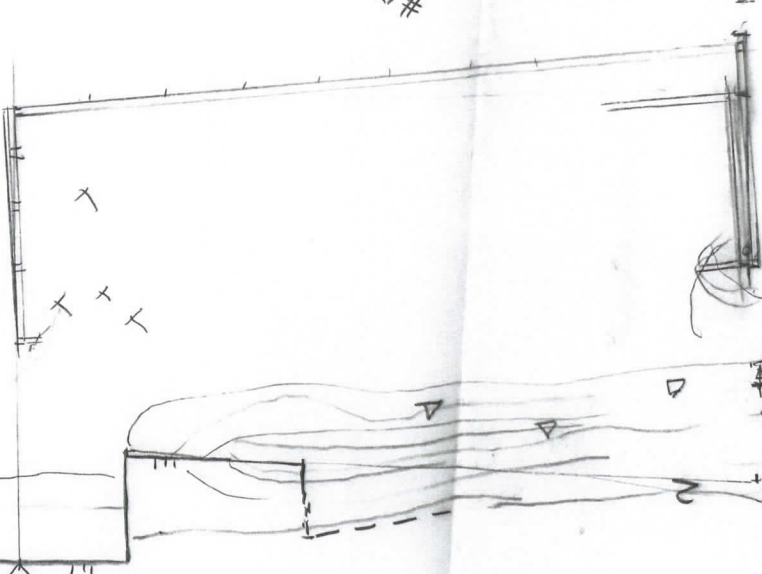
3
1900 - 1917 ↔ 1940

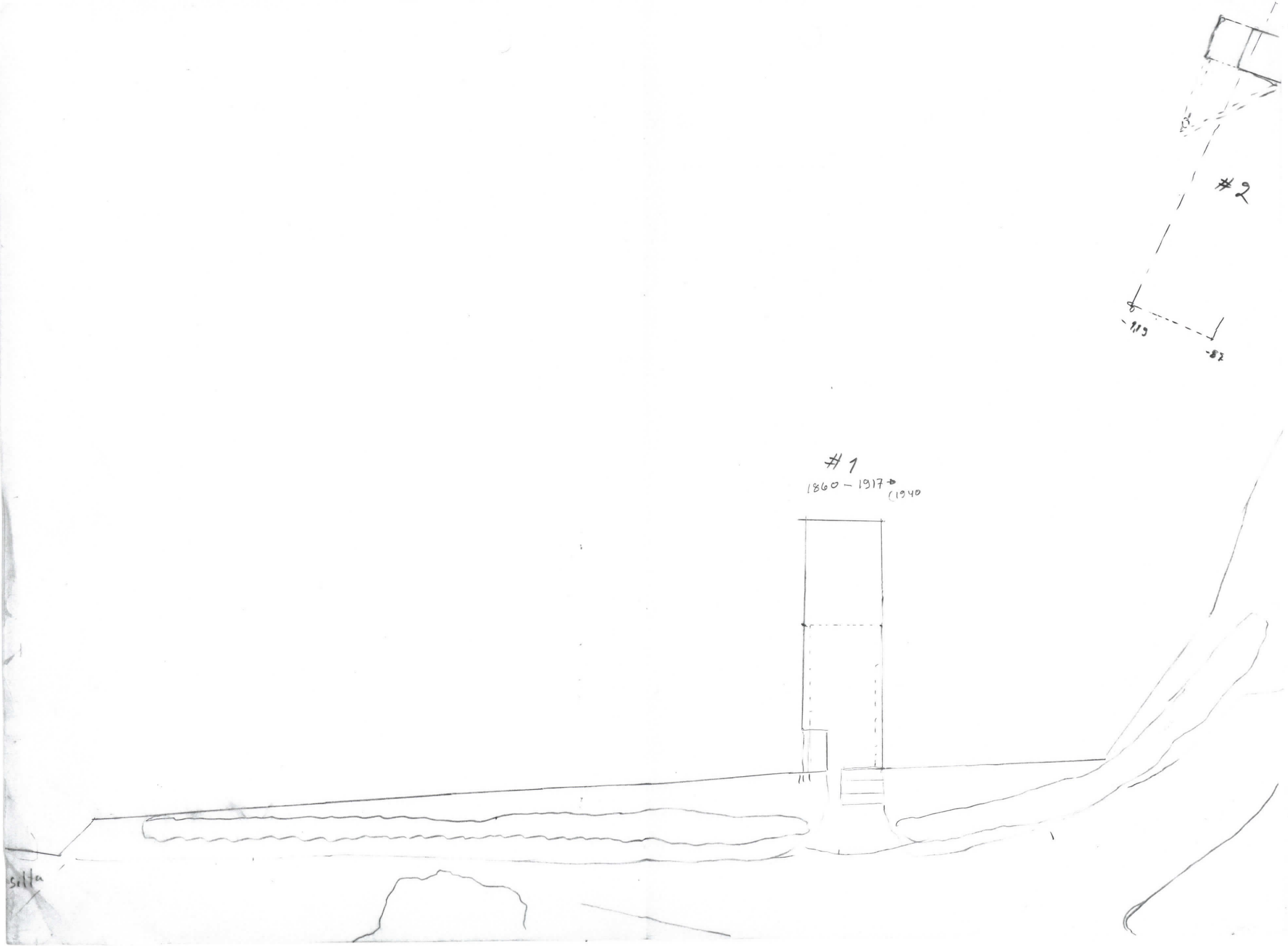

1895-1900

1900-1917
#5

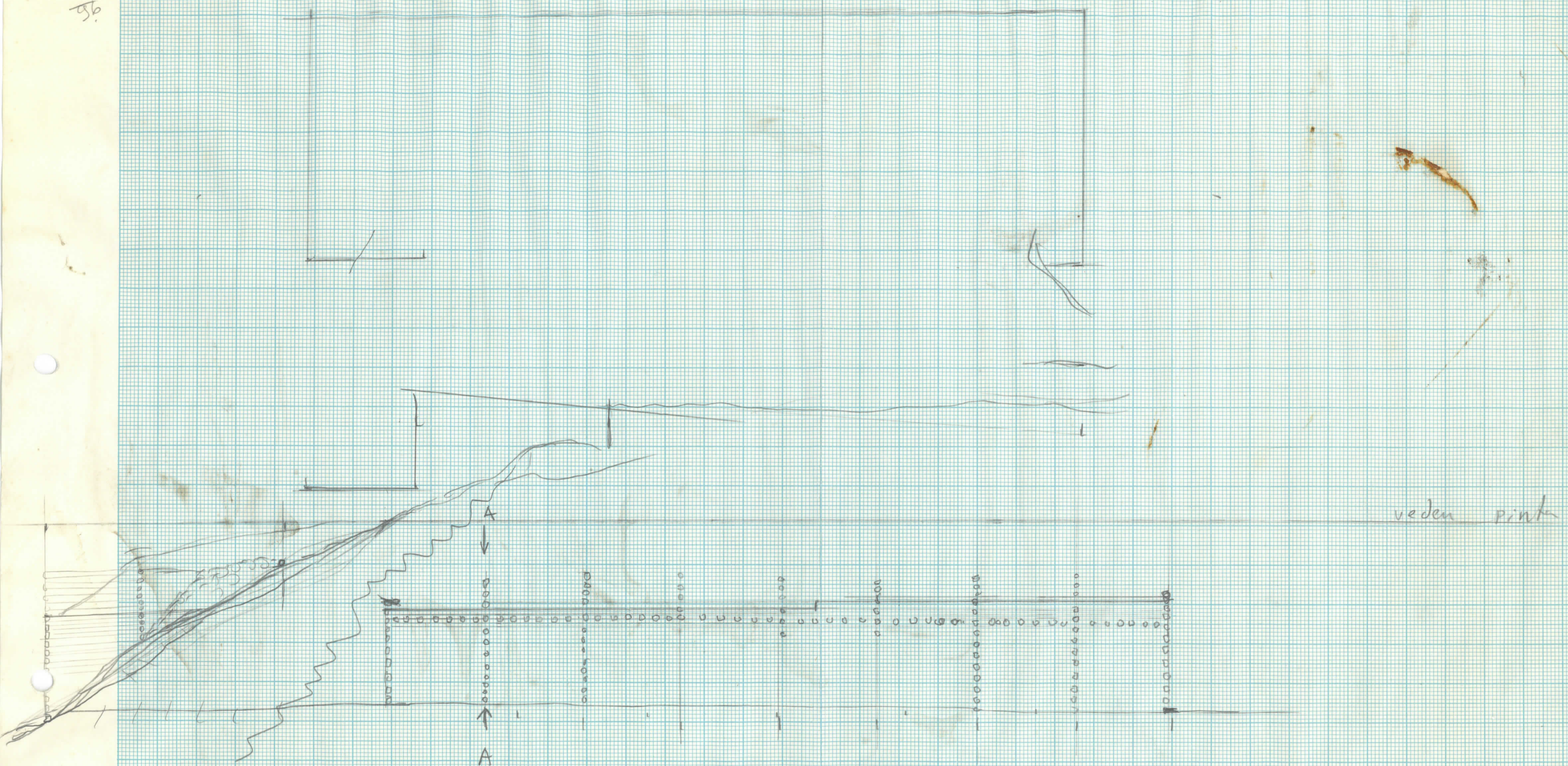
#1
1860 - 1917 →
(1940)

Sitta

u. 24
96

Laituri # 5 Fascadi

Suomenlinna tekistölkätr
sok. 1980

1:100